

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET
✠ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ✠

ÅRGÅNG 15
MARS
1928

Professor Brisman säger i G. H. T. om

Människans hushållning genom tiderna

av fil. mag. JOSEF WOLONTIS

“Ett populärt arbete av denna art har hittills saknats och man kan med gott samvete säga att den föreliggande skriften fyller denna lucka“

K F:s BOKFÖRLAG.

HUSMODERN

köper

Bomullsgarn och Vävnader

från

**Gefle Manufaktur A.-Bol.
STRÖMSBRO**

och vet att hon erhåller
det bästa möjliga för sitt

HEM

**Svanens vävnader bästa vävnader!
Gefle garn bästa garn!**

Den omtänksamma husmodern vänder sig alltid till

Lunda Tvättinrättning

Garanteras ett förstklassigt arbete.
Kläderna försäkrade under tvättningen.
Telefon Drottningholm 20 och 190.

WESTLUNDS

*Fysikaliska & Homeopatiska
Institut*

Direktion: Hagard Westlund

Ex. Sjukgymnast & Hom. Läkare

System: Dr S. Hahneman

Scheelegatan 18 - Stockholm - Tel. Kh. 8120

Vardagar 11-1 & 4-6

De medel, som vid sjukbehandling å institutet användas äro:

GALV. ELEKTRICITET, SJUKGYMNASTIK,
VIBRATIONER, MASSAGE, ELEKTRISK
HETLUFT, ULTRAVIOLETTA STRÅLAR,
HÖGSOL samt HOMEOPATI m. m.

Human taxa

Vi behandla:

Sjukdomar i matsmältningsorganen, andningsorganen, underlivs-, hud-, kvinno- m. fl. sjukdomar. Obs.! Lungsot, Kräfta och smittosamma sjukdomar behandlas ej. Den hom. medicinen tillverkas enligt den hom. principen under vetenskaplig kontroll på de apotek där denna läkemedelsberedning är införd.

Frägelista för sjukdomsbeskrivning sändes på begäran gratis.

NORDINGS

BIRGERJARLSGATAN 16 - STOCKHOLM - HAMNGATAN 12

eau de cologne

Telefoner

539 - 8326 - 5619

Malmö

Perslow's

**Siden- &
Manufakturaffär**

Största urval nyheter

HERTHA

ÄRGÅNG XV

MARS 1928

HÄFTE 3

Anna Bugge Wicksell.

Den 19 februari bortgick oväntat fru Anna Bugge-Wicksell i en ålder av nyss fyllda 65 år. Det var visserligen känt att hon under sista tiden lidit av en allvarlig sjukdom, men den därav föranledda operationen var lyckligen genomgången och konvalescensen fortskred snabbt under de ljusaste förhoppningar. Så kom döden plötsligen och obevekligt.

Under senaste åren har den svenska kvinnovärlden förlorat den ena efter den andra av framstående personligheter och nu genom Anna Wicksells frånfälle är den vorden ännu en andlig tillgång fattigare. Förlusten är smärtsam och omisskännelig. Vi räknade den bortgångna som en av oss, och fastän hon av födsel tillhörde ett annat land, Norge, må detta vara oss tillåtet, så som Anna Wicksell under årens lopp vuxit sig in i svenskt samhällsliv. Det är snart fyra decennier, sedan hon år 1889 ingick äktenskap med professor Knut Wicksell och flyttade över till Sverige. Ungefär tio år senare hörde den som skriver detta för första gången Anna Wicksell hålla föredrag.

Vad hon då talade om, det har hunnit att bli dunkelt för minnet,

men kvar står alltjämt intrycket av den talandes friska, livfulla personlighet och hur hon yttrade, att Sverige var hennes söners land och därmed i viss mening hennes eget.

Med sin ideella läggning och sin rika utrustning å både intelligensens och viljelivets områden var fru Wicksell predestinerad att göra till sina egna de reformsträvanden, vars första hänförelses tid sammanföll med hennes egen ungdom. Den tidsvåg, som först fick ett grepp om hennes personlighet, var kvinnorörelsen. Redan under studieåren vid Kristiania universitet var hon med om att stifta Norsk Kvindesagsforening. Det nydaningsarbete, vari hon sålunda deltog i Norge, kom henne att ända från denna tid med sympati omfatta motsvarande strävanden i grannländerna. Sålunda skulle, enligt utsago av en henne närstående vän, det varma intresse hon sedermera städse visade Fredrika-Bremer-Förbundet kunna ledas tillbaka ända till ungdomsåren i Kristiania.

Den samhällsangelägenhet, varåt Anna Wicksell en del år efter överflyttningen till Sverige mest kom att ägna sina krafter, var kvinnorörelsen. Bland svenska kvinnor är det

nogsamt känt, vilken betydande och mångsidig roll hon spelade inom landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt. Som ledare av Skåneförbundet och organisatör av nya föreningar, som talare, broschyrförfattare och rådgivare i taktiska frågor, var hon lika verksam och ivrig att tjäna saken. De juridiska studier, som hon tidigt tagit upp och vilka 1911 kröntes med avläggande av juris kandidatexamen i Lund, blevo i flera avseenden av betydelse för rösträttsarbetet. Hennes insikter i lagfrågor och juridiska skarpsinne kommo rörelsen väl till nytta, då allt eftersom tiden led och rösträtten dröjde, L. K. P. R. måste taga upp till behandling den ena lagstiftningsfrågan efter den andra, berörande kvinnornas ställning eller andra sociala spörsmål. I denna del av rösträttsföreningens arbete bildade Anna Wicksells arbete hörnstenen.

En episod från denna tid förtjänar att frammanas för erinringen. Under studium av skatteförordningen kom fru Wicksell före andra under fund med att gift kvinna, eftersom man och hustru då liksom nu taxerades samfält, behövde vara skattskyldig endast för ett mycket ringa belopp för att få egen debetsedel och därmed kommunal rösträtt. "Fru Wicksells upptäckt", så benämndes händelsen, blev föremål för mycken uppmärksamhet, och då ingenting kunde invändas mot riktigheten av hennes slutledning, har hon sålunda bidragit att under de gamla kommunallagarnas dagar skaffa många gifta kvinnor kommunal medborgar-

rätt, en förmån, som då värderades högt.

Det var emellertid icke endast rösträttsföreningen och kvinnorna, som under kampanjen för kvinnans politiska rösträtt togo hennes sakkunskap och formuleringsförmåga i anspråk, utan så gjorde även en liberal regering, då den åt henne uppdrog författandet av sin rösträttsproposition. Om detta var första gången hon arbetade på officiellt uppdrag, så skulle det ingalunda bli den sista.

Även inom den internationella kvinnorörelsen intog den nu bortgångna en bemärkt plats. Under en följd av år tillhörde hon den internationella kvinnorösträttsalliansens styrelse och bibehöll även sedan hon av brist på tid av sagt sig detta uppdrag alltjämt sin inflytelserika ställning. Här skall det tacksamt erinras om det värdefulla stöd hon lämnat Fredrika-Bremer-Förbundet i dess internationella arbete efter inträdet i alliansen. Att icke längre ha tillgång till dessa sakkunniga råd och upplysningar kommer förvisso att i fortsättningen bli svårt mer än en gång.

Kvinnornas frigörelse är det ena ledmotivet i Anna Wicksells arbetsfyllda liv, det andra, som under hennes senare år blev det dominerande, är strävandet efter fred mellan folken och hand i hand därmed arbetet för och inom Nationernas Förbund. Båda dessa huvudgrenar av hennes samhällliga verksamhet äro sprungna ur samma rot. Hängiven-

heten för rättvisans och frihetens idéer.

Intresset för det internationella fredsarbetet går även det tillbaka till Anna Wicksells helt unga år. När hon sedan kom över till Sverige, verkade hon först som aktiv medlem i Svenska kvinnornas fredsförening för att så bli en av stiftarna i den större organisationen Svenska Fredsförbundet, där hon genom alla år fungerade som sekreterare. Förbundet ombildades under ändrade förhållanden till Svenska föreningen för Nationernas Förbund. Sekreterare förblev alltjämt fru Wicksell och tillika den ledande och mest verksamma kraften inom föreningen.

Med den läggning för teoretisk grundlighet, som utmärkte Anna Wicksell, använde hon studieåren vid Lunds universitet att skaffa sig djupgående insikter i de folkrättsliga frågorna. De sålunda förvärvade kunskaperna blevo en levande tillgång, som hon sedermera omsatte i sitt arbete för fredens och folkrättens befrämjande.

Under det stora krigets sista år började hon att inom utrikesdepartementet biträda som sakkunnig vid kommittéarbeten först för tillvaratagande av de neutrala staternas intressen sedan för ärenden rörande folkförbundet. Det var detta arbete, som närmast föranledde hennes förordnande till suppleant i svenska delegationen till den första folkförbundsförsamlingen i Genève 1920. Då samma förordnande upprepades vid efterföljande möten, har väl ingen annan svensk delegationsmed-

lem deltagit i så många folkförbundsförsamlingar som hon. Snart blev hon även på ett närmare sätt knuten till arbetet i Genève genom att inväljas i flera av N. F:s kommittéer.

Av dessa uppdrag torde ledamotskapet i mandatkommissionen ha varit det i och för sig betydelsefullaste, liksom det också blev där hon skulle komma att nedlägga sitt kanske mesta arbete för folkförbundet. När kommissionen tillsattes för att å N. F:s vägnar övervaka förvaltningen av de genom fredsfördragen uppkomna mandatområdena i Afrika och Asien, söktes en kvinnlig ledamot för den särskilda uppgiften att tillvarata kvinnors och barns intressen. På förslag av de internationella kvinnoorganisationerna föll valet på Anna Wicksell. Hon fick närmast sig tilldelat att granska skolrapporterna för mandatområdena, och detta blev på grund av samverkande omständigheter och hennes förmåga att handhava sitt uppdrag en betydelsefull uppgift.

Det gamla skolväsendet i de f. d. tyska kolonierna i Afrika hade raserats under kriget och måste återuppbyggas från grunden. Dessutom visste en del mandatregeringar av erfarenhet från egna kolonier, att det undervisningsväsen efter europeiskt mönster, som förut tillämpats, ej passade för negrerna. Ett nytt uppslag behövdes, och det kom från en amerikansk stiftelse, som särskilt intresserad för de färgade folkens undervisning sände en studieexpedition till Väst-Afrika.

Grundtanken i det förslag, som så tillkom är, att skolans utgångspunkt skall vara lärjungarnas dagliga omgivning med dess behov och krav och undervisningens resultat kunskap om det arbete som väntar i de inföddas byar och samhällen.

Fru Wicksell omfattade genast denna plan med det största intresse. Hon såg i dess förverkligande ett medel att skapa bättre förhållanden för negrerna och att småningom göra dem dugliga att själva tillvarataga det egna landets resurser. Genom att försiktigt förbereda saken lyckades hon att med stöd av de engelska representanterna vinna mandatkommissionens samtliga medlemmar för de nya undervisningstankarna, och 1924 framlade hon förslag till ett principuttalande, som enhälligt antogs och fastslog kommissionens politik i undervisningsfrågor. Skolans mål skall vara att fostra negrerna till goda afrikaner, goda medborgare och producenter i stånd att sörja för sig själva och att förmedla åt den övriga världen de råvaror denna behöver. Visserligen kommer den vite mannen alltjämt att ha uppgifter att fylla där ute, men han skall ej alltid förbliva de inföddas herre.

De framtidsmöjligheter, som det föreslagna skolväsendet öppnade för Afrikas barn, synes hos fru Wicksell ha framkallat en verklig entusiasm. Arbetet härför var det, som under de sista åren mest upptog hennes tid och krafter. Bland annat gjorde hon en långvarig studieresa till U. S. A., där undervisningsprinciper, motsvarande de ovan nämnda, tillämpas vid

skolor för negerbarn. Realpolitiker, som hon var, insåg hon dock till fullo att mycket lång tid måste förflyta, innan den nya skolplanen skulle kunna förverkligas. Hon skriver i en förra året publicerad tidningsuppsats: "Det kommer att taga åtminstone en generation innan dessa skolor kommit ordentligt igång och spritts någorlunda jämnt över länderna. Men jag är fast övertygad om, att detta är kortaste vägen att göra av Afrikas infödda folk ansvariga besittare av deras eget land och därmed så pass lyckliga som människor bli i denna värld. Innan vi nå dit, till självständigheten och det fulla ansvaret, komma icke blott generationer utan århundraden att förflyta, men ju mera målmedvetet vi arbeta, dess fortare går det!"

Detta uttalande är karakteristiskt. Det visar hur orädd hon var att sätta sitt mål på lång sikt. Att det slutliga resultatet kunde förväntas först efter århundraden, det dämpade icke hennes nitälskan. Huvudsaken var förvissningen, att den valda vägen var den rätta och att det goda verket kunde börjas.

Över huvud är det sällsynt, att människor få tillfälle att med sitt arbete verka i så stora förhållanden, som det föll på Anna Wicksells lott att göra, och förvisso har ingen enskild svensk kvinna intagit en inflytandeställning liknande hennes, där frågor av internationell räckvidd avgöras. Begåvning, arbetsdrift och en oegennyttig självförglömmelse, som skapade respekt, hade fört henne dit.

Det har sagts om Anna Wicksell att för henne idéerna kommo i första rummet och betydde mer än det personliga. Med det reserverade drag som jämte blidheten var utmärkan- de för hennes väsen, lät hon i um- gänge med människor och i det yttre framträdandet endast sällan käns- lorna komma till direkt uttryck. Men de, som kommit i närmare beröring med henne, veta, att det djupaste

motivet till hennes livslånga arbete i idéernas tjänst var just det innebo- ende rika hjärtelaget.

Inför minnet av Anna Bugge- Wicksell äro anledningarna för vår tacksamhet, vår varma uppskattning många och uppenbara. Svårare är det att se hur det tomrum hennes bortgång lämnat åter skall kunna fyllas av arbetande krafter.

AXIANNE THORSTENSON.

Vad riksdagens kvinnor äska.

Årets riksdag, den sista i fyraårs- perioden, är icke bara mycket rik på motioner, utan har i detta hän- seende rent av överträffat alla sina föregångare. Delvis är ju denna motionsflod att betrakta som en första upptakt till höstens valrörelse. De aktuella politiska problemen uppta- gas från skilda håll inom riksdagen och utvecklas efter olika åskådningar och krav. Men det är icke endast å partiernas vägnar som varierande synpunkter ventileras, även de en- skilda medlemmarna av riksdagen äro vid ett tillfälle som detta ange- lägna att föra fram sina speciella önskemål och söka att slå ett slag för dem. Detta gäller självfallet likaväl för kvinnor som för män, och det är därför ganska naturligt att vid årets riksdag jämväl de kvinnliga repre- sentanterna motionsledes ha flera på- minnelser att göra och förslag att framställa än vanliga år.

En av dessa motioner, framlagd i andra kammaren, har redan under riksmötets första månad lett till seger och åt kvinnor förvärvat rätt att sö- ka och inneha klockarebefatt- ning. Det är fru Agda Öst-

lund som initiativtagare och huvud- motionär hedern i första rummet till- kommer att ha bragt denna behörig- hetsfråga till lösning. Åtskilliga gånger förut har det motionerats om kvinnors tillträde till klockaretjänst, men resultatet har förut alltid blivit negativt. Det har hänvisats till dispensvägen och avrått från ett me- ra positivt steg med hänsyn till att sysslan stode de kyrkliga tjänsterna så nära. Man erinrar sig osökt det gamla ordstävets — vi prästerskapet, sa' klockaren. Utskottet avstyrkte även i år på samma grunder som för- ut. Men sen hade tiden och behörig- hetslagen verkat och efter livliga de- batter följde båda kamrarnas majori- teter reservanternas mot utskottet och biföllo förslaget.

Fru Östlund är huvudmotionär be- träffande ännu ett förslag, nämligen beredande av fast anställning eller åtminstone rätt till sjukhjälp, semester och pension åt städers- skor, som på ett stadigvarande sätt äro sysselsatta hos statens verk och myndigheter. Det är naturligtvis ut- redning av frågan, som närmast be- göres. Ingen kan förneka att städning

och rengöring av statens ämbetslokaler är ett högeligen nyttigt och nödvändigt arbete och då härtill kommer, att en del av dessa städerskor stå kvar i sin verksamhet genom tiotal av år, torde det vara mycket befogat att den begärda utredningen kommer till stånd. I själva verket har riksdagen redan vid ett tidigare tillfälle gått in för denna sak åtminstone delvis. Från år 1918 finnes nämligen en riksdagskrivelse med begäran om sådan utredning för departementen och de centrala ämbetsverken. När emellertid denna nu redan tio år gamla hemställan från riksdagen ännu ej lett till något resultat, ansågs det vara på tiden att komma igen och då med uppdragande av frågan rörande samtliga statens ämbetsverk eller — om man så vill — ämbetslokaler. Motion med samma yrkande som fru Östlunds är väckt i första kammaren av hr Lindhagen, som flera gånger förut framlagt förslag härom. Riksdagen har ännu ej behandlat dessa motioner.

För att understryka industriarbetarkornas särskilda behov av moderskapssund understöd på grund av den lagstadgade barnsängsvilan från industriellt arbete har fru Signe Vessman, med instämmande av sina kvinnliga partikamrater, hemställt om antagande av förordning angående sådant understöd. Motionen har avslagits med hänvisning till pågående utredning angående moderskapsförsäkring. Att fru Vessmans förslag framlades vid denna riksdag får måhända ses mot bakgrunden av ett från annat håll inom riksdagen framkommet vittgående och, tyvärr även, utopiskt förslag om beredande av ett betydande understöd åt alla mödrar under en viss inkomstgräns. Hon torde ha velat peka på det realiserbara och mest trängande av hithörande understödsbehov.

Fru Vessman är vidare huvudmotionär beträffande ett förslag till

ändrade bestämmelser angående förvärv av hemortsrätt, gående ut på att underhåll från fattigvården till minderårigt barn under vissa förhållanden ej längre skulle utgöra hinder för sådant förvärv. Fruarna Ekberg och Thüring motionera om att landstingsområde skall vara fattigvårdsområde. Utredning angående bidrag av statsmedel till regelbundna läkareundersökningar vid folk- och småskolor på landsbygden och i vissa fall även vid sådana skolor i stadskommuner föreslås av fru Nordgren. Samma motionär hemställer dessutom, med instämmande av ett större antal manliga och kvinnliga medmotionärer, att riksdagen måtte besluta om utsträckande av utomäktenskapliga barns arvsrätt att gälla jämväl arv efter fader och fädernefränder.

Fröken Bertha Wellin har vid årets riksdag ett flertal förslag. Sålunda motionerar hon om ändring av taxeringsbestämmelserna därhän att varje make skall taxeras och beskattas personligen såsom självständig skattedragare utan hänsyn till den andre makens inkomster. Med nu gällande bestämmelser, då makar taxeras gemensamt, blir skatten för dem drygare än för ett par, som har lika stor gemensam inkomst, men lever i fri förbindelse. Det är denna skattehandicap av det lagliga äktenskapet gent emot det fria, som fröken Wellin med all rätt velat vända sig mot. För tre år sedan förelåg från henne samma förslag, då tillbakavisades det med åberopande av den förestående skattelagsrevisionen. Då denna revision alltjämt dröjer, har motionen på nytt framlagts.

Vidare har samma motionär jämte hr Holmdahl yrkat att för småskolklasserna inom Stockholms folkskolor statsbidrag alltjämt skall utgå för lärarkrafter med högre utbildning och icke såsom i proposition föreslagits bidrag be-

räknas endast för vid småskolseminarium utbildade. Då ett bifall till regeringsförslaget skulle medföra stora svårigheter för ett betydande antal folkskollärarinnor i Stockholm, hemställa motionärerna, i händelse av avslag på deras första yrkande, alternativt om lång övergångstid.

Fröken Wellin begär dessutom höjning av anslaget till rasbiologiska institutet i Uppsala och hemställer angående Islands upptagande i den nordiska postunionen. Slutligen har hon en motion likalydande med ett inom första kammaren av hr T. Julin och fröken Kerstin Hesselgren framställt förslag.

I denna motion hemställes att postexpeditörer och förste postexpeditörer efter uppnådda 40 år skola, under förutsättning att de genomgått postelevkurs, uppflyttas till 15:e, resp. 16:e lönegrad. Det är uppflyttande i lönegrad av en grupp kvinnliga tjänstemän, som det här rör sig om, och förslaget avser att, åtminstone för åldersklasserna från och med 40 år, rätta på den alltför låga placering i lönehänseende som skedde år 1925, då vid införande av gemensam löneplan för män och kvinnor dessa kvinnliga befattningshavare trots sin lika utbildning och tjänstgöring med postassistenterna ställdes långt efter dessa i lönehänseende. Nu skulle likställighet beredas för den grupp motionen gäller. Härigenom komme också för den nuvarande generationen kvinnliga postexpeditörer anledning att bortfalla till det eftersträlvande av postassistentbefattningar, som nu vållat en del oro och komplikationer inom postverket och för de sökande själva medfört en orimligt forcerad "prövning" för dessa befattningar. Den föreslagna åtgärden medför en kostnad av omkring 190,000 kr. för nästkommande kalenderår och i fort-

sättningen undan för undan minskade belopp. Kostnaderna äro visserligen avsevärda, men det kan icke hindra att man måste önska en lycklig utgång av motionen. Det vore nämligen orimligt, att här ifrågavarande befattningshavare skulle avstå från de befordringsmöjligheter behörighetslagen medger dem utan att samtidigt få kompensation.

Fröken Hesselgren begär dessutom att de med statsmedel understödda utbildningskurserna för ladugårdsförmän och svin-skötare bliva öppnade även för kvinnor. Hon åberopar härvid exempel från Finland och framhåller att i Sverige råder brist på dugliga kreatursskötare för större ladugårdar, då lantbruksarbetarna mera ogärna ägna sig åt arbetet i fråga. Däremot lämpar sig ladugårdsskötsel särskilt väl för kvinnor, vilket erfarenheten sedan gammalt visat.

Vid årets riksdag föreligga ett stort antal motioner rörande den allmänna folkpensioneringen, varav tydligen framgår hur aktuella kraven äro på mer eller mindre djupgående omläggningar och utredningar beträffande denna försäkringsgren. Även fröken Hesselgren har här framlagt ett förslag, gående ut på lika fördelning mellan makar av på deras gemensamma inkomster grundade avgiftspensioner. Samma motion har i andra kammaren väckts av hr Törnkvist i Bjuf m. fl.

Den lika fördelningen av makars avgiftspensioner är ett av kvinnornas gamla reformkrav på pensionsförsäkringens område. Att detta önskemål nu särskilt framförts beror dels på en del landsbygdsrepresentanters iver att få denna ändring genomförd och dels på uppfattningen att denna reform skulle kräva mindre utredning och därför vara lättare att åvägabringa. Förslaget innebär däremot icke något avkall på det andra

från kvinnohåll framhållna huvudkravet, nämligen införande av samma beräkningsgrunder för mäns och kvinnors avgiftspensioner och pensionstillägg. Snarare är väl tankegången den, att kan ett önskemål tidigare uppnås, blir den sålunda fullbordade gärningen ett stöd för vidare reformer.

Den här meddelade listan på framlagda motioner har blivit nog så lång, men den torde ändå inte kunna göra anspråk på fullständighet.

Kommunala flickskolan i kunglig proposition.

Den väntade kungliga propositionen om kommunala flickskolor har nu framlagts. Utom i ett par viktiga delar ansluter sig propositionen helt nära till de sakkunnigas förslag, för vilket redogjorts i ett föregående Hertha-nummer. Avvikelsena gälla främst anknytningen till folkskolan och lärokursens längd. De sakkunniga ha som bekant tänkt sig, att övergången till den kommunala flickskolan skulle ske först efter det sjätte folkskoleåret. Men den kungl. propositionen vill bygga skolan både på det fjärde och det sjätte folkskoleåret och menar, att lärokursen bör i det förra fallet vara sjuårig, i det senare sexårig. I skolor, där elevantalet blir tillräckligt stort, upprättas parallellavdelningar, varvid den ena bygger på fyraårig, den andra på sexårig folkskolekurs. Kunna parallellavdelningar icke komma till stånd, bör det ordnas så, att elever från folkskolans sjätte klass vinna inträde i den kommunala flickskolans andra klass och där få ökat timantal för undervisningen i tyska för att på så

sätt medhinna tvåårskurs i detta ämne. I ett par andra ämnen minskas samtidigt timantalet, så att arbetsbelastningen ej blir större för dessa elever än för de andra. Den av de sakkunniga påtänkta femåriga lärokursen vill propositionen ej veta av.

Fredrika-Bremer-Förbundet har anledning att hälsa dessa förslag med tillfredsställelse, både det om den dubbla anknytningen till folkskolan och det om lärokursens längd. De överensstämman nämligen med de önskemål, som Förbundet uttalat i en skrivelse till Kungl. Maj:t. (Se Herthas januarinummer.) I denna skrivelse framhölls vidare önskvärdheten av att den kommunala flickskolan organiserades så, att den alltid hade en teoretisk utbildningslinje. Härvidlag avviker propositionen ej från de sakkunniga, utan menar, att det bör lämnas frihet åt kommunerna att upprätta antingen både teoretisk och praktisk linje eller endast endera av dessa linjer.

De sakkunnigas förslag om en praktisk linje tyckes allmänt ha mottagits med gillande. Dock ha från flera håll yttrats tvivel om huruvida ämnena i denna kurs — särskilt handelsämnena — böra vara just de, som de sakkunniga tänkt sig. Det tycks, som om propositionen härvidlag ville lämna så stor frihet som möjligt åt kommunerna att utfinna vad som på varje ort kan vara det mest praktiska och lämpliga, detta i det hopp att på så sätt "betydelsefulla rön skola göras i fråga om undervisningens värde och lämpliga anordning."

Vi återkomma med en mera detaljerad redogörelse för propositionen i Herthas aprilnummer.

Anna Eurenus.

Dödsbuden ha kommit tätt på varandra i denna sista tid. Den ena efter den andra av verksamt samhällsintresserade kvinnor ha kallats bort, nu sist kommer från Malmö meddelande om att fröken Anna Eurenus avlidit, i en ålder av sextioett år.

Inom Fredrika-Bremer-Förbundets Malmökrets står en plats tom efter den nitiska och avhållna styrelsemedlemmen — och vännen. Fröken Eurenus tillhörde från första början förbundskretsens styrelse; hon ingick i den när Malmö—Lundkretsen 1907 bildades och kvarstod alltjämt i Malmöstyrelsen när kretsen uppdelades i två självständiga kretsar, en för Lund och en för Malmö. Sedan 1916 var hon Malmökretsens sekreterare.

Fröken Eurenus tillhörde även andra föreningar och sammanslutningar i sin hemstad med ideellt och socialt program. Hon var bl. a. medlem av styrelserna för Malmö museum, Östra småbarnsskolan, Malmö barnsjukhus liksom i Fredrika-Bremer-Förbundsstipendienämnden i Malmöhus län. Kanske kan det sägas att detta sista företag hade hennes alldeles speciella intresse, och vid alla insamlingar till förmån för stipendiefonden lämnade hon rikliga bidrag.

Hur högt hon skattats av arbetskamrater och vänner tolkas bäst genom anförande av de ord med vilka fru Elisabeth Quensel, ordföranden i Malmö F.-B.-F-krets, avslutade sin minnesruna i Snällposten över Anna Eurenus.

”Hennes ljusa minne bevaras i tacksamhet.”

Dessa ord bekräftas av alla, som haft förmånen att känna dig, inte minst av dem, som varit dina kamrater i arbetet inom de olika föreningar där du verkat. Med tacksamhet minnas vi ditt levande intresse, din aldrig svikande plikt känsla och din vilja att alltid göra det rätta, ävensom din försynthet och ditt väsens anspråkslöshet. Aldrig höll du dig framme på något vis, satte snarare ditt ljus under skäppan, ej yvdes du över dina gedigna kunskaper och din rika begåvning. Kloka och omdömesgilla voro dina uttalanden, bittra eller ovänliga ord kommo aldrig över dina läppar och att tvista var dig fjärran.

Fridsäll var du som få!

Ny kvinnlig ledamot av riksdagens andra kammare.

Efter avlidne riksdagsmannen C. Fager, Hallands län, har fru Ingeborg Hegardt, som stod närmast i röstetal, inträtt som ledamot av riksdagens andra kammare. Fru Hegardt, som tillhör Allmänna Valmansförbundet, har varit verksam inom de moderata kvinnoföreningarna, för närvarande fungerar hon som ordförande i Moderata kvinnoföreningen i Östersund.

Fanatiker och Sonja.

På Blancheteatern i Stockholm ges "komedisuccèsen" *Fanatiker* — så annonseras den — dag efter dag och vecka efter vecka för fulla hus. Det är engelsk import, och författaren, Miles Malleison, har serverat en anrättning av vad hans landsmän lära benämna "hot stuff". Engelskt folk är nämligen inte så vana som vi, exempelvis, att sätta sexuella problem under debatt. Detta är en jämförelsevis djärv nyhet i engelsk skönlitteratur och dramatisk diktning och framkallar ännu en sensation av att det rörs vid något som både osar hett och bränns. Vad *Fanatiker* beträffar berättas det att man förutspådde att om någon teaterdirektör, mot all förmodan, skulle våga risken att uppföra den, skulle detta sannolikt leda till att publiken satte eld på mannens teater. Detta skedde emellertid ej, men uppseende väckte den, och det har fastslagits att framförandet av denna "vågade" pjäs bildat en epok i engelsk teaterhistoria.

Därav behövde knappast följa att *Fanatiker* skulle bli en större publiksuccès på Blancheteatern i Stockholm. Vi ha, som sagt, hunnit med en hel del i genren. Till och med åttio-talets mera oskuldfulla problemdiktning rörde redan vid frågor som det victorianska pryderiet i England ännu långt senare uteslöt från anständigt folks föreställningssfär. Och under de senare decennierna ha vi

ganska fördomsfritt gått både den ena och den andra "vågade" frågan in på livet.

När det oaktat *Fanatiker*, i den grad den gör det, tar även svensk teaterpubliks intresse i anspråk, får man helt naturligt den föreställningen att Miles Malleison för visso måtte ha något verkligt nytt att säga.

Man menar det inte när man sett pjäsen.

Hur är det möjligt att unge herr John Freemans deklamationer om att ungdomen, som varit med i kriget, som legat i skyttegravarna, inte längre accepterar det gamla samhället, att den vill skapa ett nytt, sannare, rättfärdigare och till den ändan begär en sorts könsmoral — som egendomligt nog ges ut för ny — vilken framför allt går ut på att man "provar" varandra innan samhället, genom präst eller borgmästare, får den äran att sanktionera förbindelsen — hur är det möjligt, frågar man, att detta tages som en allvarlig problemställning av uppseendeväckande art? Eller bör man med ledsnad säga sig att det är den så pass stora mängden av onekligen mycket intimt pikant stoff, som gör *Fanatiker* till en succès här hos oss, att dess ganska många "vågade" moment högst orespektabelt utgöra dragningskraften för en massa folk?

Att kriget, bland många andra olycksaliga följdforeteelser i sin ohyggliga hetsstämning piskar upp

de rent animaliska lustkänslorna hos männen i skyttegravarna, inför bajonettanfallen och trumeldsattacker, till en höjd som begär hänsynlös och ögonblicklig tillfredsställelse är blott ett faktum. Men föga lyckat eller tilltalande är att som i Fanatiker låta den unge Johns erfarenhet härav bli till en ideell fordran på att den unga flicka, som han är förlovad med, ska stå till reds att utan tvekan eller dröjsmål ge sig åt honom med "både kropp och själ", och att, när denna visserligen mycket konventionella engelska familjeflicka inte förstår eller inte möter hans åtrå, han utan ringaste betänkligheter mottar av en annan, främmande, vad fästmon inte ger honom. Och den ideelle unge mannen har en sådan förträfflig anpassningsförmåga, att i ögonblicken av själva ägandet av den andra identifierar han fästmon i älskarinnan. Ett något egenomligt helhetsförhållande! Och han gör inte slut på sin förlovning, tycks inte heller önska detta. Men när upptäckten sker, ger han fästmon skulden för vad som hänt. Hon hade ju inte gått honom till mötes, hon hade sig själv att skylla — och Toby, den andra, var deliciöst beredvillig.

Vad som verkar alldeles speciellt vidrigt i denna historia — vilken för övrigt torde vara banalt, om än sorgligt, vanlig och för visso inte behövt styras ut med kriget som bakgrund och psykisk och fysisk orsak — är den fullkomliga bristen på sexuell renlighetskänsla, medan problemet ställes som om det vore just denna som förefinnes och det hela rörs

ihop till ett föregivet ideellt krav på helhet i två människors närmaste förhållande till varandra.

Teorien — som Mr John Freeman generellt proklamerar och som hans verkligt oerfarna unga syster troskyldigt anammar — om att riskerna i en intim förbindelse äro så stora att de lämpligen böra prövas under någon tid före äktenskapets ingående, synes för övrigt bra litet påkallad i en tid då äktenskapen så ofta och så lättvindigt göras om. Meningen här torde dock, vilket rättvisligen bör anmärkas, i avseende på äktenskapet vara att just genom "provningen" skulle man kunna komma fram till ett lyckligt sådant, och då vore detta högsta formen för förbindelsen mellan man och kvinna.

Men de förkastade försöksobjekten då, hur skulle det gå med dem? I synnerhet kvinnorna, männen kunna på goda skäl antas komma lättare ifrån "försöken". Även om man accepterar antydningarna att en viss art risker för kvinnornas räkning med försiktighet och lite förstånd lätt kunna klaras, må det vara för låtet om man ställer sig en smula skeptisk gent emot antagandet att systemet skulle verka särdeles lyckliggörande för deras del. Man tillåter sig verkligen att undra och fråga, inte minst då detta system med ganska stor sannolikhet skulle i ett flertal fall medföra en rad av "försöksprovningar"!

Sannerligen, man är långt bakom den idealitet som kom ungdom från åttiotalet hos oss att ingå "samvetsäktenskap" — begreppet fattas väl

knappast av den moderna ungdomen? Det var den tidens "samvetsömna" i fråga om mannens och kvinnans intimaste förhållande till varandra och den ungdomens protest mot vad den kände som en samhällslögn: äktenskapet som behövde det yttre bandet för att hålla ihop, gent emot vilket man ställde sin egen, ömsesidiga, bindande överenskommelse. Med samvetsbeteckningens stämpel blev den för dessa unga människor det sanna realiserandet av en hög idé och mera starkt förpliktande än det av samhällsstadganden kringgärdade äktenskapet.

De sexuella problemen förbli väl genom tiderna det mest svårlösta livet bjuder. Men det är onödigt att ytterligare trassla till dem genom oklara — och osmakliga — fantasiutflykter med högst problematiska konsekvenser vis-a-vi den eventuella tillämpningen. Vad *Fanatiker* serverar av denna art hör till det som absolut kan undvaras.

*

På Dramatiska Teatern i Stockholm gavs i höstas *Sonja* av Herbert Grevenius. Den blev inte den publiksuccès som pikanterierna i *Fanatiker* tillförsäkra denna. Det är också endast naturligt att den högre nivå *Sonja* moraliskt intar, hindrar den från att bli ett den stora allmänhetens gottköpsnöje. Därtill är den för djupt allvarlig. Den mottogs emellertid med aktning och även direkt erkännande från teaterrecensenternas sida — och efter att, för övrigt, ha uppförts ett alls ej för-

aktligt antal gånger försvann den från teaterns dagsprogram.

Den har i år utkommit från trycket på Tidens förlag.

Fanatiker nämnes komedi och har också piffats upp med en del små lustigheter. *Sonja* kallas skådespel, och där finns inget som kommer en att dra på munnen.

Men det är det märkvärdiga med denna pjäs att den verkligen har något nytt i uppfattningen av mannens och kvinnans ställning till varandra i en moralkonflikt.

Vi känna, nästan till leda, den gamla historien om mannen som upptäcker att hans hustru äger ett "förflutet". Vi känna till hans indignation, hans raseri över den oförrätt, den skymf som tillfogats honom, hans hem. Hustrun är bedräglig och ovärdig, hon må än ha älskat honom obrottsligt och helt från den stund hon blev hans.

Sonjas första akt ger hela detta kända uppslag på hand. Men sedan går den unge författaren sin egen väg. I detta arbetarhem, som genom hustruns skötsamhet och kärlek blivit ett verkligt mönsterhem, tar sammanstötningen vid upptäckten en helt ny form, tack vare *Sonja* själv. Mannen, Kurt, är visserligen färdig att jaga bort henne, hon "har förstört allting, smutsat ned allting", och hans dom är: kom aldrig över min tröskel mera! Han går ut, och när han kommer igen ska hon vara "undan".

Längre har inte han kommit. Tröskeln är hans, han bestämmer över den ovärdiga, förmynderskapet

och ägorätten äro hans, mannens, som det i fordomtid var.

I första ögonblicket låter Sonja överraska sig, hon brister i gråt, och man får det intrycket att allt är slut mellan dem, som Kurt uttryckt sig.

Men nästa akt, som försiggår dagen därpå, står Sonja som vanligt i sitt trevliga kök, potatisgrytan är påsatt och bordet dukat för henne och Kurt.

En nyckel sättes i dörren och Kurt kommer in.

Att han blir överraskad förstås av sig självt. Sonja är helt lugn. Hon förklarar helt enkelt att hon stannar, att Kurt inte kan köra henne ifrån hemmet. — "Rår jag inte om mitt hem?", frågar Kurt. — Det är lika mycket mitt, menar Sonja, har inte hon hållit det samman åt honom? Ha de inte hjälpts åt båda två för att få det? Hon håller på sin rätt.

Detta lugna ståndpunktstagande: den ena ingen rättighet före den andra, mannen ej förmyndare för hustrun, mannen ej ägaren av hemmet som de gemensamt strävat i hop, är klart och nyktert sett endast den faktiska ställning som vår nya äktenskapslag ger man och hustru gent emot varandra. Så tillvida kan man säga att Herbert Grevenius använt ett icke vidare uppseendeväckande motiv, och inte något nytt heller.

Det anmärkningsvärda och det nya ligger i det psykiska planet. Denne unge manlige författare ger, utan sentimentala åthävor och utan att mena sig ädelmodig, åt hustrun, Sonja, den fullkomliga rätten att

känna sig ha rätt att stanna. Detta är inte något upptagande av "handskemoralens" gamla problem. Det är framom detta. Sonja har sin egen ställning klar inför sitt eget samvete, det förflutna, hur eländigt det än var, har inte satt några förärvande spår i henne, det vet hon med sig; hon menar att det är förnuftet inte känslorna, som avgör att hon stannar. Så faktiskt enkelt ter sig för Herbert Grevenius' Sonja ett tidigare skyhögt omdebatterat problem. Det starka, friska, lugna i denna ståndpunkt är det välgörande nya i detta lilla skådespel. Och Sonja får rätt. Kurt blir lycklig över att hon stannar.

Sonja är sannerligen ej heller någon Dockhems-Nora som behöver gå för att uppfostra sig själv. Hon är en kvinna, som visserligen varit nere i förnedringen men som lugnt vet att hon nu håller måttet och därför inte går.

ELLEN KLEMAN.

Förbundets årsmöte i Stockholm.

F.-B.-F:s årsmöte, som i år hålles i Stockholm, är förlagt till onsdagen den 11 och torsdagen den 12 april. Programmet är ännu ej fastställt, men kommer, när det definitivt uppgjorts, att direkt tillställas kretsarna.

Problem inom den moderna industrien.

”Om industrien skall kunna fylla sin verkliga uppgift i samhället, så måste den eftersträva att göra mesta möjliga nytta med minsta möjliga kostnad och kraftförbrukning. Dess organisation bör därför syfta till ett verkligt ekonomiskt utnyttjande av alla till förfogande stående arbetsfaktorer, med uppmärksamheten särskilt fästad vid ett omsorgsfullt hänsynstagande till den mänskliga arbetskraften. På samma gång bör den söka i det industriella livet bevara och utveckla det andliga, psykiska och fysiska välbefinnandet hos alla dem, som deltaga i detta arbete till samhällets gagn. I varje ekonomiskt system bör förvaltningen av en industriell organisation innefatta uppgiften att så ändamålsenligt som möjligt ordna de rent mänskliga förhållandena på arbetsplatsen och därigenom nå fram till den bästa möjliga relation mellan individen och hans arbete.”

Detta citat är hämtat ur en broschyr utgiven av den internationella föreningen för sociala förbättringar inom industrien, ”The international association for the study and improvement of human relations and conditions in industry” (I. R. I.), vars arbete i huvudsak går ut på att sammanföra och skapa kontakter mellan de olika inom industrien eller för industrien verkande: arbetare, arbetsgivare, arbetsledare och förmän, personalarbetare, yrkes-

inspektörer, vetenskapsmän, lärare vid sociala högskolor m. fl. Sitt mål söker föreningen nå genom att ordna kongresser för sina medlemmar och andra industrien närstående, genom att förmedla litteratur de olika länderna emellan i ämnen, som kunna intressera, genom att hjälpa och planlägga studiebesök och studieresor för sina medlemmar i för dem främmande länder m. m. Föreningen leder sitt ursprung från en liten internationell konferens av personalkonsulenter år 1922 på slottet Argeronne i Frankrike, i vilken socialarbetare från nio olika länder deltog. Sveriges representanter i Argeronne voro fröken Sigrid Göransson, Sandviken, fröken Edith Bosæus, Norstedt & Söner, Stockholm, samt från Tobaksmonopolet fröken Signe Fredholm, numera anställd vid Manufaktur A.-B. i Malmö, fröken Ester Låftman och fröken Elisabeth Johansson. Samtliga svenska representanter stå i s. k. personalarbete vid sin respektive fabrik. Emellertid tillsattes i Argeronne en interimstyrelse, i vilken fröken Signe Fredholm blev invald och denna styrelse utarbetade stadgeförslag och gjorde förberedelserna till en stor internationell industriell kongress i Vlissingen i Holland år 1925. Vid denna kongress organiserades föreningen till att omfatta alla förutnämnda kategorier av inom industrien arbetande eller på annat sätt industrien när-

stående personer. Yrkesinspektrisen fröken Kerstin Hesselgren och fröken Sigrid Göransson samt fru Anna Johansson-Visborg deltog vid denna kongress. Vid där förrättat styrelseval valdes fröken Hesselgren till president för den internationella föreningen. Bland övriga styrelseledamöter kunna nämnas vice president Mr Van der Leeuw, arbetsgivare från Holland, Miss Cadbury, föreningens skattmästare, anställd vid Cadburys fabriker i England, samt sekreterarna Miss Fledderus och Miss Voysey, vilka samtliga deltog i fredsveckan här i Stockholm i januari, Mr van der Leeuw och Miss Voysey som föredragshållare. Föreningens "råd" i vilket samtliga länder äro representerade samlas varje år till möten och konferenser, vart tredje år inbjuder man till en större mera allmän kongress. I samband med konferenserna ordnas studiekurser eller sommarskolor i för industrien aktuella frågor. Sålunda har man haft uppe industriell trötthet, arbetsställningar m. m. och har alltid lyckats erhålla experter som föredragshållare. Sommaren 1927 hade man ordnat en dylik sommarskola i Baveno vid Italienska sjöarna och hade till ledare för denna förvärvat Mrs Gilbreth från Amerika, en framstående expert på den nya s. k. "arbetsvetenskapen". Nästkommande sommar kommer en kongress att ordnas i Cambridge och beräknar man till denna upp till 200 deltagare. De ämnen, som äro upptagna i föredrag och diskussioner under denna kongress röra sambandet och förhållan-

det mellan olika kategorier inom industrien: arbetsgivare, arbetsledare och arbetare. Man kommer att diskutera utbildningsfrågor, förmansutbildning, ledarskap, personalarbete inom industrien m. m.

Den här omtalade internationella föreningen skiljer sig från andra föreningar med liknande syfte därigenom att den förenar inom sig alla de olika grenarna av det industriella samhället. Föreningen består av enskilda medlemmar i de olika länderna. Inga sammanslutningar ha rätt att ingå som medlemmar.

Att något sådant som denna förening har kommit till stånd och att ovannämnda ämnen upptagas till studium och diskussion på internationella kongresser där 25—30 stater äro representerade, visar med all tydlighet, att intresset för de industriella förhållandena äro i ständigt framåtskridande och att de industriella problemen hålla på att genomgå en märkbar förändring. Följer man något yrkeslagstiftningens historia, kan man tydligt skönja de olika utvecklingsstadierna. Under det att man i den första lagstiftningen på grund av de då mest framträdande behoven på detta område upptog skydd för minderåriga och kvinnor och senare skyddsanordningar mot olycksfall, så har inom den moderna industrien tillkommit andra faktorer, som framkallat fackmännens uppmärksamhet. För minderårigas och kvinnors arbetsförhållanden har man, särskilt vad det sistnämnda beträffar, lagstiftat mer än nödigt är,

och torde utvecklingen böra gå mot ett likställande av vuxna män och kvinnor inför skyddslagstiftningen. De moderna maskinerna förses redan vid tillverkningen i stor utsträckning med lämpliga skyddsanordningar. Ännu återstår dock mycket i synnerhet vad avser förbättrandet av de hygieniska förhållandena på arbetsplatsen. Men under de senare åren har man alltmera fäst uppmärksamheten vid andra faktorer, som menligt inverka inte endast på individerna i arbetet utan även på arbetsresultaten och har man särskilt i de större industriländerna gjort grundliga vetenskapliga undersökningar och upprättat vetenskapliga institut, där arbetsundersökningar företagas med olika metoder. En helt ny vetenskap, den s. k. arbetsvetenskapen, har framkommit.

De vetenskapliga undersökningar som företagas på arbetsplatserna gälla ej endast i vad mån t. ex. en ventilationsanordning eller en mera modernt anlagd belysning kan förbättra arbetsförhållandena utan även hur kroppsställningarna vid arbetet och arbetsmetoderna kunna förenklas och göras mindre ansträngande. Man intresserar sig för att så långt möjligt är med vetenskapens hjälp söka orsakerna till den nervtrötthet och nervslitenhet, som det moderna industriarbetet framkallar. Och man söker botemedel häremot icke endast genom förbättrandet av själva arbetsförhållandena inom fabriken utan även genom att skapa möjligheter till ett sådant utnyttjande av fritiden att den kan ge

såväl psykisk som fysisk vederkvickelse.

I England finnas såväl statliga som enskilda institut, vilka på vetenskaplig grund göra psykologiska och fysiologiska undersökningar inom olika industrier, där arbetsresultaten visa att något är i olag. De undersökare, som skickas ut, när en fabrik begär hjälp från institutet, äro också antingen psykologer eller fysiologer och de samarbeta vid sina undersökningar med respektive firmas såväl ingenjörer och förmän som arbetare. Att vid detta arbete utvälja även arbetare till medarbetare och rådgivare är naturligtvis av allra största vikt för sakens framgång och arbetarnas medintresse.

Vid ett av dessa institut finns en särskild avdelning för yrkesvägledning och yrkesrådgivning, vilket även är en synnerligen viktig fråga för den moderna industrien. Att varje man kommer på sin rätta plats och blir placerad, där han trivs bäst och kan göra mesta nytta, är av vikt såväl för arbetsresultatet som ock för trevnaden på arbetsplatsen. En omplacering av en arbetare inom en fabrik från ett arbete till ett annat kan därför ofta vara lämplig.

Vid flera större industriella anläggningar i England finnas permanenta psykologiska avdelningar, vilka till sitt arbetsområde räkna vetenskaplig arbetspsykologisk forskning.

I Amerika syselsätter man sig även mycket ivrigt med dylik forskning. Det bekanta Taylor-systemet, som vid sin tillämpning alltför myc-

ket tagit sikte på arbetsresultaten och alltför litet bekymrat sig om den mänskliga arbetsfaktorn, har småningom efterträtts av andra mera individuellt lagda metoder. En märkesman på detta område var Frank Gilbreth, vars arbete efter hans död fortsattes av hans hustru, den ovan nämnda Mrs. Lillian Gilbreth. Internationellt kända och uppskattade äro de kurser i särskilt rörelselära, som av Mrs Gilbreth ordnas i Montclair i New Jersey.

Arbetsvetenskapens spörsmål har även varit under behandling här i Sverige och frågan har varit uppe om upprättandet av ett psyko-tekniskt institut. Ingenjörsvetenskapsakademien har under ett par år gjort undersökningar och delvis även förberedelser för ett institut, men genom att behöfliga anslag till fortsatt arbete indragits, har det hela vad vårt land vidkommer strandat.

Det arbete, som här är fråga om, skulle kunna sägas i stort sett gå ut på att genom förbättrandet av arbetsförhållandena i vad angår arbetstidens och rasternas förläggning, införande av lämpligare verktyg, handgrepp och rörelser i arbetet, lämpligare temperatur-, belysnings- och ventilationsförhållanden m. m. söka borteliminera sådana moment i arbetet som inverka menligt på arbetarnas hälsa, försämra arbetsresultaten och skapa onödiga irritationsmoment på arbetsplatserna. Att dessa frågor ej stå våra arbetsgivare främmande kan man lätt övertyga sig om vid besök vid våra moderna fabriker, fast de här i Sverige ännu

ej gjorts till föremål för rent vetenskapliga undersökningar, utan har här den praktiska erfarenheten mera lagts till grund för arbetet.

Vad man än med avseende på förbättringarna i fabrikerna kan nå fram till, så komma ändock på en modern arbetsplats vissa svårigheter att kvarstå. Det oerhört specialicerade arbetet, som medför att var arbetare får utföra endast en liten detalj av det hela, har ej samma förutsättningar att skapa arbetsintresse utan framkallar ofta i stället en olustkänsla, en känsla av enformighet och ensidighet. En viss nervslitenhet uppkommer även genom att man i de större fabrikerna tvingas att arbeta i samma arbetssal som kanske hundratals andra. Denna den mer psykologiska industriella tröttheten avhjälpas ofta ej genom förbättringar i arbetsmetoder och lokaler. Härför behöver man motvikt utanför arbetet, under fritiden, på kvällarna och under söndagarna. Lika betydelsefullt som det är att genom gymnastik på rasterna eller efter arbetet motverka det ansträngande och ofta ensidiga i själva kroppsställningen, lika viktigt är det, att det finns möjligheter för arbetarna att efter arbetets slut kunna delta i studiecirklar, idrottsövningar, söndagsvandringar m. m. Eller att kunna få göra en semesterresa eller delta i en folkhögskolekurs.

Glädjande är att kunna konstatera, att intresset för gymnastik så starkt tilltar bland våra kvinnliga arbetare. Särskilt är detta märkbart

i de båda industristäderna Örebro och Borås.

A. B. F. (Arbetarnas Bildningsförbund), flera av våra folkhögskolor såsom Sigtuna, Jakobsberg, Marholmen, Åsa, Brunnsvik, Vilan och Katrineberg, samt flera mera enskilda institutioner ha under de senare åren ivrigt arbetat på att bereda studiemöjligheter för industriarbetare.

Semestervandringar och semesterresor synas även bli allt talrikare. I samarbete med industriarbeterskorna själva och med ekonomiskt understöd från Turistförening ha Svenska Kvinnors Centralförbund för Fysisk Kultur samt flera av de inom industrien anställda personalkonsulenterna under senare år ordnat ett flertal resor till olika delar av landet. Exempelvis kan nämnas, att industriarbeterskor från Stockholm för en ringa penning kunnat färdas ända upp till Abisko och ända ner till Skåne.

De olika vägar, som här ha berörts, för att utjämna svårigheterna inom det moderna industriarbetet, ha av en del arbetsgivare upptagits genom införandet av personalarbete vid deras respektive arbetsplats. En hel avdelning, den s. k. "personalavdelningen", såsom i de stora industriella anläggningarna utomlands eller enskilda personalkonsulenter som oftast här i Sverige tillsättas av en firmas ledning för att vara denna firmas personal till gagn och hjälp. Personalkonsulentens arbete är av mycket skiftande art. I sista upplagan av Social Handbok lämnar frö-

ken Hesselgren en redogörelse för detta arbete i artikeln "Sociala Valfärdsanordningar". Personalkonsulenten har ofta hand om nyanställning av personal, har överinseendet av hygien och städning i arbetslokaler och hjälper personalen med ordnandet av kurser och klubbar. På en del håll leder hon intressekonstors verksamhet, ordnar och förestår marketenteriet, förestår ett flickhem eller dylikt. Arbetets mål är att på olika vägar söka nå fram till, att individen i industriarbetet må komma till sin rätt. Allt mer övertygande gör sig också det påståendet gällande, att den individuella utvecklingen av de enskilda människorna är lika betydelsefull som de rent tekniska framstegen.

I vårt land är personalarbetet ännu ej så utbrett som i de större industriländerna, t. ex. i Amerika, där man gör gällande, att personalarbetet är en nödvändig förutsättning för en ekonomiskt sund organisation. Detta understrykes även av den erfarenhet de flesta av våra svenska arbetsgivare (c:a 30) kommit till, vilka infört personalarbete vid sina fabriker.

Att svårigheterna för den moderna industrien äro stora och väl behöva dryftas från olika synpunkter, därom vittna flera försök till sammanträffanden mellan arbetsgivare, arbetsledare, arbetare, nationalekonomer, psykologer och etiker. I detta sammanhang bör nämnas de diskussionsdagar, som en eller två gånger årligen ordnas på Sigtunastiftelsen, där de olika kategorierna mötas till per-

Kuratorsverksamhet för psykiskt sjuka.

DEN 1 mars 1927 började den av Fredrika-Bremer-Förbundets Lundakrets' styrelse anställda kuratorn för psykiskt sjuka sin verksamhet. Till kretsens årsmöte i januari d. å. hade hon lämnat en redogörelse för sitt arbete, varur jag hämtar följande:

Två gånger i veckan har kurator mottagning på hjälpbyrån i sin bostad; antalet besökande å denna har varit 88;

sammanlagda antalet besök för egen eller anhörigas räkning har varit 127;

kurators besök i hemmen ha uppgått till 347;

besök hos intagna patienter på S:t Lars sjukhus i och för ordnande av deras privata angelägenheter 200;

besök i och för utskrivning 117;

kurator har varit förmyndare för 2 personer;

kurator har ombesörjt intagning å S:t Lars sjukhus i 15 fall;

kurator har ombesörjt inackordering och vilohem åt 7 patienter;

kurator har hyrt bostad i 2 fall;

biträtt vid utskrivning av tillfrisknade och förbättrade från S:t Lars sjukhus i 36 fall och därvid ombesörjt:

intagning å ålderdomshem vid 5 tillfällen;

intagning å vanförestalt i 1 fall;

intagning å hem för ogifta mödrar i 1 fall;

ombesörjt kläder och hjälp till utrustning åt 43 personer;

samt haft att förmedla arbete av olika slag såsom kostnadsfri kurs i barnavård i 1 fall;

hemarbete, stickning, sömnad åt 5 personer;

plats som mejerielev i 1 fall;

plats som trädgårdsarbetare i 2 fall etc.

Är man road av att läsa siffror, ser man snart, att kurator under knappt ett år hunnit med att uträtta ganska mycket, och får man då se, vad dessa siffror innebära, förstår man, att här är ett arbete, som tar sikte på var individs särskilda behov och som genom att försöka skapa en miljö, lämplig för patienten, då han eller hon måste lämna sjukhuset och det skydd, som gives där, möjliggör att den kanske svåraste och ömtåligaste perioden i deras liv genomlevs, så att fullt tillfrisknande inträder.

Här några exempel. En fiskare hade kommit hem, färdig att börja arbeta igen, men arbetskamraterna veko undan, ingen ville ta honom med i sitt lag igen. Då reste kurator dit och lyckades genom att sätta en nära anförvant in i vad som fordrades, för att mannen skulle fortfarande få vara frisk, förmå demne att ta honom med som delägare i både båt och redskap och så låta honom känna, att han återvunnit sin plats i livet. Men sådant går inte med skrivelser, därtill behövs den på-

sonligt tankeutbyte. "Ändamålet med dessa möten", står det i en inbjudan till Sigtuna, "har varit att, med hänsyn tagen till de ekonomiska lagarnas krav, vinna ökad klarhet över de andliga värdenas betydelse jämväl för de materiella framstegen."

IDA FISCHER.

verkan ett personligt besök kan åstadkomma.

En gubbe skulle lämna sjukhuset, men ingen av de två kommuner, som kunde antagas ha skyldighet ta emot honom, ville veta av honom. Då reste kurator ut till den ena församlingen och förmådde den att ordna det så, att gubben fick en egen liten stuga att bo i.

En stackars hustru hade dukat under på grund av alla de svårigheter, som ofta möta i fattigmans hem. Strax innan hon som frisk skulle lämna sjukhuset, gjorde kurator ett besök i hemmet och fann, att skulle hustrun åter till denna på alla sätt olämpliga bostad, skulle det inte dröja många veckor, innan sjukhusets portar åter måste öppnas för henne. Kurator lyckades förmå vederbörande myndigheter att skaffa familjen en annan bostad. I flera månader har hustrun varit frisk, och små blombuketter, som kurator ofta fann på sin trappa i somras, vittnade om den tacksamhet hon kände för de förbättrade möjligheterna i livet.

En hantverkare var så pass kry, att han skulle kunna arbeta utanför sjukhuset, men med sina anhöriga kom han ej överens. Kurator såg till att hans stuga var i ordning, då han kom hem, och har genom att besöka honom ungefär en gång i veckan lyckats hålla honom så frisk, att han kan fortsätta arbetet, en vinst inte bara för honom personligen utan också för den kommun, han tillhör.

Många gånger nedtynger svårigheten att finna möjligheter till förtjänst åt dem som utskrivits. Kurator hittade på att en av dem skulle göra vispar, som ku-

rator skulle sälja. Bara den lilla förtjänsten gjorde, att patienten fick den uppmuntran hon behövde för att kunna ta nya tag.

En gubbe fick lov att i kurators bil — en gåva till verksamheten, som betyder mycket för kurator att få tiden att räcka till för så många som möjligt — resa hem och se till sin stuga. På hemvägen hade han fått tillåtelse att skaffa sig ny krage och halsduk, som han med kurators tillhjälp inköpte för att vara i ordning, då han på allvar fick återvända hem.

En annan gång var det en liten gumma, som hastigt fått lämna hemmet, och som, när hon blev bättre, oroade sig för sitt bohag och mest för ett par skinkor, som funnos i förrådet. Kurator reste dit, fick tag i en grannhustru, som följde med henne, såg till att allt var i ordning, skrapade skinkorna och fick närmaste handelsman att sälja dem. Och sedan fick gumman lugn och ro, då hon visste, att ingenting för illa, medan hon var borta.

Detta är ju bara en axplockning ur det skiftande arbete, som är kurators. Hur mycket det betyder för var och en av dessa, att någon finns, som har till uppgift att hjälpa de sjuka just med sådana saker, obetydliga kanske, men som kunna oro och fördystra sjukdomens ändå så tunga dagar, det kunna vi nog förstå var och en av oss.

Att kommunerna också så småningom skola inse, vilken ekonomisk hjälp kurators arbete är, huru mycket som sparas in genom att antalet sjukdagar minskas, är säkert, om nu bara kuratorsarbetet fortfarande kan uppehållas.

Vårt hopp står nu till riksdagen, som har att besluta om ett begärt anslag av sextusen kronor om året fr. o. m. juli 1928. Vi hoppas, att alla de betänkligheter, som ofta av goda skäl resas mot nya krav, här ska kunna övervinnas och att en verksamhet, som redan nu visar sig betyda så mycket för de människor, som kanske av alla ha svårast att efter sin sjukdom åter få fäste i livet, måtte få fortfara och utvidgas till fromma icke minst för samhället i dess helhet.

CAROLA EKLUNDH.

F.-B.-F.-kretsarna.

Boråskretsen hade den 21 febr. sitt årsmöte. Års- och revisionsberättelserna föredrogos och styrelsen beviljades ansvarsfrihet.

Till styrelse omvaldes enhälligt fru Leonore Odencrants, ordf., fröken Valborg Carlström, v. ordf., fru Ingrid Carlbaum, sekreterare, fru Sara Lapidus, kassaförvaltare, fruarna Kindstrand, Bohlin och Låftman med fruarna Ingrid Björkman och Ester Lindén som suppleanter.

Revisorer blevo fruarna Dagmar Borg och Ebba Nilsson med fröknarna Ruth Carlström och Elsa Andersén som suppleanter.

Falköpingskretsen avslutade förra årets verksamhet med en Luciafest, till vilken föreningen inbjudit ett 50-tal gamla i staden. Gästerna bjödos på kaffe samt sång och musikalisk underhållning, och den goda stämningen höjdes ytterligare, då under kvällen en ljusstrålande Lucia uppenbarade sig. Tal till de gamla hölls av kyrkoherde F. Wetterholm och komminister A. Ljungqvist, varjämte en julberättelse lästes av fru A. Hallenius.

Kretsen har under vintern även varit arrangör av en kinesisk-japansk afton,

vilken ägde rum under stor tillslutning såväl av medlemmar som övriga intresserade. Några av styrelsens medlemmar hade därvid med konstförfarna händer trolat fram en vacker miljö, som gav stämning åt aftonen. Kulörta japanska lyktor lyste över guldregn, körsbärsblom och chrysantemum, över kostbara japanska och kinesiska broderier, inbjudande låga tebord, mjuka mattor och kuddar och mycket annat vackert. Små geishor roade och underhöllo publiken med sång och musik, och till programmet hörde även en i pantomimform återgiven japansk saga (Snoilskys "Citron och Nyponblomma"), i vilken de agerande förträffligt skötte sina stumma roller.

Den 15 febr. hade kretsen sitt årsmöte å Falköpings Tidnings samlingsal. Sedan styrelse- och revisionsberättelser upplästs, beviljades styrelsen ansvarsfrihet för 1927 års förvaltning.

Av de medlemmar, som voro i tur att avgå ur styrelsen, omvaldes borgmästarinnan Tullie Koch, fru Gurli Stanzén, fru Anna Larsson och fru Thyra Karlsson, och som ny ledamot utsågs fru Elsa Eriksson. Till revisorer valdes fru Anna Rydner och fru Ruth Nyqvist med fröken Elsa Linell och fru Beda Andersson som ersättare.

Till representanter vid förbundets årsmöte i Stockholm utsågos kretsens ordf. borgmästarinnan Koch och fru Gurli Stanzén.

Vid årsmötet ingingo flera nya medlemmar i kretsen, vars medlemsantal nu är 66.

Efter förhandlingarnas slut följde samkväm.

Göteborgskretsen sammanträdde till årsmöte torsdagen den 23 februari i Kvinnliga Studenthemmet. Styrelse- och revisionsberättelser för år 1927 föredrogos av sekreteraren och decharge beviljades för det gångna året. Styrelsen omvaldes och utgöres av: fru Mary von Sydow, ordf., fröken Thyra Kullgren, v. ordf., fru Astri Levisson, sekr. och kassaförv., fröken Anna

Lönnerblad, fru Klara Wijkander, fröken Nanny Lindström och fru Märta Leffler. Till revisorer valdes fru Titti Matell och i stället för fröken Jeanna Oterdahl, som undanbett sig återval, fröken Ruth Rödning. Revisorsuppleanten fröken Hillevi Mattsson omvaldes och fru Sonja Cramér utsågs till fröken Rödings efterträdare.

Efter förhandlingarna vidtog ett anime-rat samkväm varunder fru Sigrid Bratt, Trossnämora, underhöll medlemmarna med paschaser och dikter av Frödning, Dahlgren och Stjerne.

Jönköpingskretsen höll sitt årsmöte den 21 febr. i Margaretaskolans festvåning.

Därvid godkändes styrelse- och revisionsberättelserna för år 1927 samt beviljades styrelsen ansvarsfrihet.

Styrelseberättelsen utvisade, att avdelningen vid 1927 års slut hade 169 medlemmar. Under året har sjuksköterskebyrån i Jönköping fått statligt godkännande av medicinalstyrelsen. Förbundets stipendiefond för Jönköpings län tillfördes 1,000 kr. under året.

Enligt revisionsberättelsen balanserade inkomster och utgifter år 1927 å kr. 1,711:15 med en behållning vid årets slut å kronor 482:09.

Styrelsen omvaldes och har följande sammansättning: fru Agnes Berglöf, ordf., fröken Emma Aulin, vice ordf., fru Marianne Herrlin, sekr., fru Greta Almér, kassaförvaltare, fruarna Anna Hall, Gerda Roempke, Signe Sörensen och Cissi Söderberg samt fröknarna Berta Hedenstierna, Elsa Pehrsson, Gertrud Sjöberg och Ellen Schånberg.

Även revisorerna, fröken Clary Wahlsten och fru Klara Billmansson, omvaldes.

Till avdelningens ombud vid förbundets årsmöte i Stockholm valdes fruarna Agnes Berglöf och Marianne Herrlin.

Vid årsmötet höll fru E. Andersén i Jönköping föredrag över ämnet "Ett år i brittiska Östafrika", vari föreläsarinnan, som vistats vid sin sons egendom i Östafrika, redogjorde för sina intryck och erfa-

renheter samt infödingarnas liv, naturen och andra förhållanden. Den livliga framställningen, som belystes med skioptikonbilder, åhördes med uppmärksamhet och emottogs med starka applåder.

Karlskronakretsen hade den 20 febr. årsstämma under ordförandeskap av fru Geijerstam. Års- och revisionsberättelser föredrogos och godkändes samt beviljades styrelsen ansvarsfrihet.

Val förrättades. I tur att avgå voro fruarna Eva af Geijerstam, Sigrid Hagströmer, Anna Swedin och Aina Krook samt suppleanten, fröken Nanny Carlsson. De tre förstnämnda omvaldes, och efter de sistnämnda, som hade undanbett sig återval, inträdde styrelsesuppleanten fru Mary Granström samt nyvaldes fru Astrid Bergstrand och fröken Disa Skantze. Till revisor omvaldes fröken Signe Nelsson och efter doktorinnan Lundmark, som av sagt sig, inträdde fröken Ebba Hellström. Revisorssuppleanter blevo fruarna Eina Keventer och Gerda Wenström.

Att på förbundets årsmöte i Stockholm representera kretsen utsågos fruarna Granström och Hollberg med fru af Geijerstam som ersättare.

Efter förhandlingarna höll dr Inez Carlsson från Ronneby föredrag över ämnet: Litet om psykopatiska barn — några intryck från en studieresa som F. B. F:s stipendiat.

Härefter vidtog ett angenämt samkväm med tesupé och musikunderhållning av fru Astri Nordgren.

Kristianstadskretsen sammanträdde den 28 febr. varvid fröken Ida von Plomgren höll sitt bebådade propagandaföredrag här om "Fredrika-Bremer-Förbundet och Sveriges kvinnor". Någon diskussion följde. Ljusbilder från förbundets olika verksamhetsområden visades. Supé serverades i stora festsalen (Hotellens direktör hade, av egen välvilja, ställt hela festvåningen till förfogande). "Fridas visor" sjöngos av artisten Ove Zerge, ackompanjerad av fru Ellen von Sydow, fil. mag. Elsa Holm-

gren bidrog med deklamation av några moderna dikter. Fröken v. Plomgren hälsades välkommen och avtackades av fru Elisabeth Sjövall.

Att representera kretsen vid förbundets allm. årsmöte utsågos fru Elisabeth Sjövall och rektor Ellen Widerberg med fröken Clara Munck af Rosenschöld och fru Lilly Carlbom som suppleanter.

Linköpingskretsens årsmöte hölls den 28 februari.

Av styrelseledamöter ha under året fröken Elisabeth Berggren avflyttat från staden och fröken Agda Peterson avlidit. I deras ställe invaldes fröken Margit Sandegård till sekreterare och fröken Agda Krook till kassaförvaltare. Övriga ledamöter av styrelsen omvaldes.

Till kretsens representanter vid allmänna förbundsmötet i Stockholm valdes grevinnan Stenbock och fröken Sigrid Tersmeden. Som kretsens representant för Fredrika-Bremer-Förbundets stipendie-nämnd valdes fru A. Theorell.

Malmö kretsen hade måndagen den 16 jan. sitt första kretsmöte för året å Kungsparkens restaurant under ordförandeskap av fru E. Quensel. Därvid höll fru Signe Petri-Liljecrantz ett intressant föredrag om "Skilda tiders tankar om kvinnans uppfostran." Efter föredraget utfördes musik och sång av fruarna Lindahl och Gerner.

Till årsmöte sammanträdde kretsen den 20 febr. å restaurant Kungsparkens fest-sal. Års- och revisionsberättelserna föredrogos. Medlemsantalet uppgick vid 1927 års utgång till 381 personer. Ur konsul och fru Sederholms stipendiefond har kretsen utdelat följande stipendier: för fortsatt kurs vid folkskolläraryrkesseminariet i Landskrona till fröken Elsa Thun 600 kr., för fortsatt utbildning vid F.-B.-F:s högre yrkesskola i Stockholm till fröken Signe Johansson 450 kr., till en åtta månaders kurs vid Fred.-Bremer-Förbundets trädgårdsskola Apelryd till fröken Elsa Lilja 900 kr. och för lärarinnekurs

vid Statens skolköksläraryrkesseminarium till fröken Brita Persson 400 kr. — Styrelsen beviljades full och tacksam ansvarsfrihet för det gångna årets förvaltning. — Vid därefter företaget styrelseval omvaldes med acklamation samtliga avgående styrelseledamöter, nämligen fröken Anna Eurenus, fru Ada Hultgren, e. o. hovrättsnotarien E. Nilsson, fröken Elisabeth von Platen, fru Elisabeth Quensel och fröken Naëmi Uddenberg. Efter fru L. Velander, som avflyttat från staden, nyvaldes fru Thyra Schartau. Avgående revisorer och revisorssuppleanter omvaldes likaledes. Till representanter vid förbundets årsmöte i Stockholm utsågos fruarna E. Quensel, A. Hultgren och O. Selmer och till suppleanter för dessa fröken N. Uddenberg, dr E. Smedberg och fröken M. Kärrberg.

Efter mötesförhandlingarna hölls ett allmänt möte, till vilket inbjudits kvinnlig ungdom från stadens högre flickskolor, Kommunala mellanskolan och Högre folkskolan. Omkring ett hundratal ungdomar hade mottagit inbjudningen och hälsades dessa särskilt välkomna av ordföranden. En kör av Komm. mellanskolans elever avsjöng under ledning av kantor Svanström några sånger. Föredrag hölls av Fredr.-Bremer-Förbundets sekreterare, fröken Ida v. Plomgren, över ämnet "Varför bör varje kvinna offra tid, pengar och intresse på Fredrika-Bremer-Förbundet?" Föredragshållarinnan besvarade denna fråga med en upplysande redogörelse för F.-B.-F:s verksamhet i kvinnornas tjänst. Föredraget, som framfördes med på en gång humor och allvar, mottogs med stor entusiasm av de närvarande. Flera unga medlemmar anmälde sitt inträde i förbundet. Mötet avslutades med sång av elever från Malmö högre läroverk för flickor och Bunthska skolan under ledning av fröken Maria Håkansson.

Efter mötet vidtog ett angenämt samkväm, varunder fru Lina Gren-Nilsson på landsmål uppläste av henne författade versifierade Skånebilder.

Vid i samband med årsmötet hållet sty-

relsesammanträde konstituerade sig styrelsen sålunda: fru Elisabeth Quensel, ordf., dr Eva Smedberg v. ordf., fröken Anna Eurenus, sekreterare, och fru Olivia Selmer, kassaförvaltare.

Mariestadskretsen hade den 13 febr. sitt årsmöte å Löfwenskiöldska Hushållsskolan.

Styrelsen omvaldes och har följande sammansättning: fru Marianne Ekman, ordf., fru A. Florén, v. ordf., fru E. Bergman, kassaförv., frk. G. Langenheim, sekr., fru M. Jansson, fru S. Holmberg. Suppleanter: fru S. Brattström och frk. G. Lindblom.

Till ombud vid förbundets årsmöte valdes fru Florén och frk. Langenheim.

Efter sammanträdet hade samkväm anordnats, och sjöngs då unisont en för tillfället skriven visa, för övrigt utfylldes programmet med uppläsning av fru N. Nordal och med musik av fru S. Holmberg.

Mjölbykretsen sammanträdde till årsmöte den 21 februari. Sedan alla samlats och ordf. sagt några välkomstord, särskilt läggande medlemmarna på hjärtat att ej glömma det stora ansvar kvinnan bör känna inför sitt kall, upplästes

berättelsen om verksamheten under 1927 och revisionsberättelsen. I enlighet med gjord hemställan beviljade föreningen med tacksamhet styrelsen ansvarsfrihet för det gångna året.

Styrelsevalet utföll sålunda, att styrelsen och styrelsesuppleanterna i sin helhet omvaldes. Ordf. är fru Gertrud Wågman, vice ordf. fil. mag. fröken Inez Flinta, sekr. fru Rakel Gerholm, vice sekr. fröken Ingeborg Barr, kassör fru Tyra Björne. Styrelsesuppleanterna äro fru Helga Norrby och fröken Tekla Mattson.

Till revisorer valdes fru Maja Sundström och fröken Ingrid Wåhlén med fru Louise Ahlvén och fröken Eva Rehnström som ersättare.

Till ombud vid F. B. F:s allmänna årsmöte i Stockholm valdes ordf. fru Gertrud Wågman.

Efter dessa förhandlingar diskuterades vårens kommande möten och planerades för både lärorik och nöjsam underhållning vid dem. Under kvällen underhöll fru Margareta Hökerberg med sång. Hon ackompanjerades av fröken Greta Wahlgren. Fru Helga Norrby talade om möbler och möbelstilar under olika tidsperioder, därvid hänvisande till Gustaf Munthes bok "Gamla möbler".

Kobbs Théer

äro odisputabelt de
finaste
och i bruket de

billigaste.

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET.

Redaktör: *Ellen Kleman.*

Samtliga förbundsmedlemmar erhålla tidskriften. *Icke-förbundsmedlemmar* prenumerera å *närmaste postanstalt* eller i *bokhandel*. Pris för postupplaga: 1/1 år kr. 6:50; 1/2 år kr. 3:50; 1/4 år kr. 1:90. Lösnummer 65 öre. *Redaktion och expedition: 48 Klarabergsgatan, Stockholm.* Redaktionstid: *tisdagar och fredagar kl. 1—3.* Tel. Norr 48 50, 27 62. Expeditionen: *kl. 11—4 varje söckendag.* Tel. Norr 48 50, 27 62.

Frötthet, Huvudvärk
och därmed följande **illamående** om våren är typiskt för blodbrist. Med järnmedicinen **IDOZAN** övervinnas dessa obehag. **IDOZAN** förordas av läkare. Fås å alla apotek.

IDOZAN A
svagt avförande.

IDOZAN B
ej avförande.

Kina-IDOZAN
särskilt stärkande.

All hemmets tvätt

utföres synnerligen snabbt och omsorgsfullt hos oss. Inga frätande tvättmedel. Eder tvätt kan icke bli bättre behandlad än av

Centralbadets Tvättinrättning

Tel. N. 14 56. Hölländareg. 9 N. 154 96

ALLMÄNNA KREDITFÖRENINGEN

Kapital Kr. 402,000.—.

Biblioteksgatan 11, Stockholm. Tel. N. 324 65.

Andelsbevis Kr. 10:—

Sparkasseräkning **6%**
för ägare av andelsbevis

Medlemsskap kan förvärfvas av enskild person, bolag, föreningar, kommuner eller andra samfälligheter eller stiftelser, som kontant inbetala sin andel.

Smakfulla kransar

till alla priser

La fleuriste

6 Malmtorgsgat. Norr 62 96, 25 50,

Svenska Skolmuséets

FILMAVDELNING

BEGÄR MUSÉETS KATALOG.

Postadress: Matteus Fölksskola, Stockholm, Telefon: 855 04:

Uthyr undervisningsfilmer till skolor, föreläsningföreningar och studiecirklar.

Lämnar kostnadsfritt upplysningar rörande film- och andra projektiionsapparaters användande i undervisningens tjänst.

Innehåll.

Anna Bugge Wicksell. Av *Axianne Thorstenson*.

Vad riksdagens kvinnor äska.

Kommunala flickskolan i kunglig proposition.

Anna Eurenus.

Fanatiker och Sonja. Av *Ellen Kleman*.

Problem inom den moderna industrien. Av *Ida Fischer*.

Kuratorsverksamhet för psykiskt sjuka. Av *Carola Eklundh*.

F.-B.-F.-kretsarna.

Öka hemtrevnaden

med en

HANDÖLS

TÄLJSTENS
KAMIN

Lättskötta. = = Bränslebesparande. = = Eleganta

Finns i olika storlekar och prislägen.

Handöls Nya Täljstens och Vattenkrafts Aktiebolag.

Tel. 10180

Birjer Jarlsgatan 33, Stockholm

Tel. N. 5853